

OPOREZIVANJE DOHOTKA OSNOVNIH ORGANIZACIJA UDRUŽENOG RADA U SOCIJALISTIČKOJ REPUBLICI HRVATSKOJ

Novim saveznim Ustavom određeno je da... »radnici u udruženom radu sudjeluju u osiguravanju ustavom utvrđenih općih društvenih potreba koje zadovoljavaju u društveno-političkim zajednicama plaćanjem tim zajednicama poreza i drugih davanja iz dohotka osnovnih organizacija udruženog rada i iz svojih osobnih dohodaka, u skladu s namjenom odnosno ciljevima kojima služe sredstva dobivena od poreza i drugih davanja.«¹

Istovjetno rješenje sadržano je i u novom Ustavu SR Hrvatske.²

S oporezivanjem dohotka OOUR-a započelo se već 1973. godine u pojedinim republikama (SR Bosni i Hercegovini, SR Sloveniji i SR Srbiji bez područja autonomnih pokrajina). U SR Crnoj Gori i SR Makedoniji, te SAP Kosovu i SAP Vojvodini oporezivanje dohotka uvedeno je u 1974. godini.

Dakle, u to vrijeme jedino u SR Hrvatskoj nisu bili doneseni propisi o oporezivanju dohotka OOUR-a.

Međutim, od 1. I 1975. i u SR Hrvatskoj primjenjuju se propisi o oporezivanju dohotka OOUR-a, budući da je Sabor SR Hrvatske krajem prosinca 1974. godine donio odgovarajuće propise.³

Potreba za oporezivanjem dohotka OOUR-a, ili radnih zajednica proizlazi ne samo iz odredbi novih ustava, već i iz dosadašnjih iskustava o oporezivanju OOUR-a.

Naime, u našoj praksi nakon privredne reforme 1965. godine ukinuto je ranije oporezivanje dohotka radnih organizacija u privredi, ove organizacije plaćale su razne vrste doprinosa iz osobnih dohodaka koji su zapravo bili porezi i doprinosi čija se visina utvrđivala prema ukupno isplaćenim osobnim dohocima.

¹ Čl. 33. Ustava SFRJ, Sl. list SFRJ br. 9 od 21. II 1974.

² Vidi čl. 77. Ustava SRH, Narodne novine br. 8 od 22. II 1974.

³ Oporezivanje dohotka OOUR-a regulirano je ovim zakonskim propisima:

— Zakonom o financiranju općih društvenih i zajedničkih potreba;

— Zakonom o mjerama za financiranje općih društvenih i zajedničkih potreba u 1975. god.;

— Zakonom o porezu iz dohotka OOUR-a i iz sredstava radnih zajednica.

Svi ovi zakoni objavljeni su u Narodnim novinama br. 55 od 30. XII 1974.

Pored toga u Narodnim novinama br. 1 od 15. I 1975. objavljeno je Uputstvo o primjeni Zakona o porezu iz dohotka OOUR-a i iz sredstava radnih zajednica.

Izuzetak su jedino označavali kamati na poslovni fond koji su smanjivali dohodak radne organizacije. Ovi kamati su ukinuti 1971. godine, a plaćali su se prema visini (vrijednosti) poslovnog fonda, a ne prema visini dohotka.

Dakle, osnovna karakteristika tadašnjeg sistema oporezivanja radnih organizacija bilo je oporezivanje osobnih dohodaka kao glavnog izvora poreza i doprinosa.

Takav način oporezivanja je uzrokovao neravnopravan ekonomski položaj radnih organizacija. Poduzeća s niskim organskim sastavom kapitala, dakle s većim brojem zaposlenih plaćala su društveno-političkim zajednicama za zadovoljenje općih društvenih i zajedničkih potreba mnogo više nego poduzeća s visokim organskim sastavom kapitala, koja su pored suvremene i često automatizirane opreme zapošljavala i relativno manje radnika.

Očito je da se tadašnjim sistemom oporezivanja dohotka radnih organizacija nije poštivao princip da visina poreznog opterećenja bude u skladu s ekonomskom snagom i mogućnošću pojedinih privrednih grana i grupa. Zbog toga one nisu imale jednake mogućnosti vršenja proširene reprodukcije, niti su mogle osigurati jednake dohotke svojih radnika. Takav težak položaj osobito je došao do izražaja u nekim granama industrije s ekstenzivnim načinom proizvodnje (npr. u tekstilnoj, drvenoj industriji, itd.).

Da bi se ublažio ekonomski položaj takvih radnih organizacija i ostvarilo načelo da radne organizacije plaćaju porezna opterećenja u skladu sa svojom ekonomskom snagom, tj. ovisno o materijalnim sposobnostima privrede, novim ustavima usvojena su navedena rješenja o oporezivanju dohotka OOUR-a, odnosno radnih zajednica.

Zakonom o porezu iz dohotka OOUR-a i iz sredstava radnih zajednica određeno je da porez koji plaćaju OOUR-i i radne zajednice služi za financiranje općih društvenih potreba.

Nasuprot tome, financiranje zajedničkih potreba putem samoupravnih interesnih zajednica vršit će se u 1975. godini doprinosima iz dohotka OOUR-a, odnosno radnih zajednica, te doprinosima iz osobnih dohodaka radnika.

Obveznik plaćanja ovog poreza je OOUR, odnosno radna organizacija ako u njoj nisu osnovani OOUR-i. Također, obveznik plaćanja ovog poreza je i radna zajednica, time se razumijeva korisnik društvenih sredstava koji samostalno utvrđuje dohodak.

Osnovica s koje će se plaćati porez iz dohotka OOUR-a jest ostvareni dohodak uvećan za amortizaciju iznad zakonom propisanih stopa i umanjen za dio dohotka koji je ostvaren poslovanjem u inozemstvu, pod uvjetom da je oporezovan po propisima zemlje u kojoj je ostvaren, te za dio dohotka koji kao svoju dobit ostvare strane pravne i fizičke osobe na osnovi ulaganja u domaću organizaciju udruženog rada radi zajedničkog poslovanja.

Tako utvrđena osnovica iskazuje korigirani dohodak, a ne ostvareni dohodak OOUR-a.

Razlozi za takvu korekciju su opravdani, budući da postojeći propisi o utvrđivanju amortizacije omogućuju osnovnim organizacijama udruženog rada da obračun amortizacije izvrše bilo po propisanim minimalnim stopama ili po povećanim stopama.

U vezi s utvrđivanjem visine amortizacije treba napomenuti da se u našem privrednom sistemu primjenjuju tri metode utvrđivanja amortizacije, i to:

1. vremenska amortizacija,
3. funkcionalna amortizacija i
3. ubrzana amortizacija.

Vremenska amortizacija utvrđuje se primjenom propisanih stopa utvrđenih na osnovi pretpostavljenog prosječnog vijeka trajanja pojedinih osnovnih sredstava. Stope su određene na osnovi prosječnog korištenja osnovnih sredstava u jednoj, odnosno jednoj i pol smjeni, a njihova je visina bila propisana ranije saveznom, a sada republičkim zakonom.

Kod funkcionalne amortizacije utvrđuju se stope amortizacije polazeći od stvarnog intenziteta korištenja osnovnih sredstava, pa zbog toga stope amortizacije neće biti jednake za sve OOUR-e iste privredne djelatnosti i grane, nego će stope otpisa varirati prema procjeni stvarnog korištenja, odnosno trošenja osnovnih sredstava.

Ubrzana amortizacija računa se po stupnju ekonomske, a ne fizičke zastarjelosti. Naime, neka osnovna sredstva mogu biti fizički još sposobna za proizvodnju, ali su zbog razvoja tehnike ekonomski zastarjela.

Da bi mogla pratiti brz razvoj tehnike, ova metoda amortizacije omogućuje stvaranje sredstava za zamjenu i prije nego što su postojeća osnovna sredstva fizički dotrajala.

Koju će od ovih triju metoda primijeniti i kolika će biti amortizacijska stopa kod funkcionalne i ubrzane amortizacije, odlučuje svaka osnovna organizacija udruženog rada samostalno, ovisno o raspoloživim sredstvima i politici zamjene i rekonstrukcije svojih osnovnih sredstava.

Budući da se dohodak utvrđuje tako da se amortizacija zajedno s materijalnim troškovima oduzima od ukupnog prihoda, pravilna je odredba Zakona o porezu iz dohotka OOUR-a o korekciji, tj. povećanju dohotka za iznos amortizacije iznad zakonom propisanih stopa.

Naime, kada ne bi bilo ove korekcije dohotka, jasno je da bi većina osnovnih organizacija udruženog rada sva sredstva koja bi kroz raspodjelu dohotka inače izdvojila za proširenu reprodukciju u vlastite fondove, izdvojila primjenom povećanih stopa (kao amortizaciju, i na taj način obračunski smanjila dohodak te platila manje poreza iz dohotka društvenoj zajednici.

Isto tako je pravilna i odredba o smanjenju dohotka za onaj dio ostvaren poslovanjem u inozemstvu, ako je taj dio dohotka već bio oporezovan u inozemstvu. Da nema te olakšice isti dohodak bio bi dva puta oporezovan. Isto vrijedi i za dio dohotka koji kao svoju dobit ostvare strane pravne i fizičke osobe na osnovi ulaganja u domaću organizaciju udruženog rada radi zajedničkog poslovanja, budući da taj dio dohotka i ne pripada našem OOUR-u, a oporezovan je po drugim propisima.

Međutim, dok su ove korekcije dohotka predviđene zakonom ispravne, smatram, da je zakon propustio u odredbi o utvrđivanju osnovice, tj. korištenog dohotka još neke momente o kojima bi trebalo voditi računa pri utvrđivanju osnovice na temelju koje će se plaćati porez iz dohotka.

To se prvenstveno odnosi na utvrđivanje dohotka na osnovi fakturirane realizacije.

Naime, pri utvrđivanju dohotka polazimo od ukupnog prihoda, koji se utvrđuje prema postojećim propisima na osnovi fakturirane realizacije, pa je analogno tome i dohodak utvrđen na isti način. To znači da ukupan prihod sadrži naplaćenu realizaciju, ali i potraživanja OOUR-a za prodanu a nena- plaćenu robu.⁴

Po odbitku materijalnih troškova i amortizacije od ukupnog prihoda dobivamo dohodak, koji dakle sadrži u sebi i jedan dio nenaplaćenih potraživanja.

To zapravo znači da će OOUR plaćati društvenoj zajednici porez ne samo iz dohotka koji on naplati, nego i iz onog dijela svog obračunatog dohotka koji još potražuje a pitanje je kada će ga naplatiti. Dakle, takvim načinom utvrđivanja osnovice za plaćanje poreza iz dohotka, OOUR će kreditirati društvenu zajednicu, plaćati joj porez za dio dohotka koji će tek kasnije naplatiti.

Takav način utvrđivanja osnovice za plaćanje poreza iz dohotka OOUR-a povećava anticipiranu potrošnju i time doprinosi porastu svih negativnih posljedica takve potrošnje (npr. povećane potrebe OOUR-a za obrtnim sredstvima, i u slučaju nepostojanja dovoljnih vlastitih obrtnih sredstava, sve veća ovisnost o bankama; ili poslovanje s tuđim novcem, nelikvidnost, itd., što sve doprinosi nestabilnosti u privredi). Time se ujedno doprinosi nestabilnosti u privrednim kretanjima.

Ali treba zapravo priznati da se i dosadašnji sistem financiranja općedruštvenih i zajedničkih potreba iz osobnih dohodaka kao osnovnog izvora, temeljno na anticipiranoj potrošnji. Međutim, ta činjenica ne znači da je donošenjem ovog zakona takvom praksom trebalo nastaviti. Zato bi bilo potrebno mijenjati odredbe koje se odnose na utvrđivanje osnovice za plaćanje poreza iz dohotka OOUR-a, i to u pravcu korekcije (smanjenja) određenog postotka ili iznosa dohotka kao porezne osnovice, srazmjerno dijelu nenaplaćenih potraživanja.

Naravno da ovaj prigovor neće biti više aktualan kada ponovno pređemo na utvrđivanje ukupnog prihoda, pa analogno i dohotka, na temelju

⁴ U nizu mjera za stabilizaciju privrede koje je Savezna skupština donijela u drugoj polovini srpnja 1972. godine, donesen je i Zakon o utvrđivanju vrijednosti zaliha i ispravku finansijskog rezultata za dio nenaplaćenog potraživanja preko određenog vremena.

Tim zakonom je određeno da će se vršiti ispravak finansijskog rezultata za dio nenaplaćenih potraživanja preko određenog vremena na slijedeći način:

Počevši od 1. I 1973. godine organizacije udruženog rada dužne su pri sastavljanju periodičnih obračuna i završnih računa izvršiti ispravak finansijskog rezultata za dio svojih nenaplaćenih potraživanja starijih od 90 dana, i to po 25% za svakih 90 dana.

To konkretno znači da su organizacije udruženog rada dužne kod sastavljanja periodičnog obračuna ili završnog računa svoj ukupan prihod smanjiti za 25% od onog iznosa koji potražuju od kupaca dulje od 90 dana. Ako je to potraživanje starije od 180 dana, ukupan prihod se smanjuje za 50% vrijednosti tog potraživanja. Kod potraživanja starijih od 270 dana ukupan prihod smanjuje se za 75%, a potraživanja starija od godinu dana ne mogu se uopće uzimati u obračun ukupnog prihoda.

Izuzetno, po završnom računu za 1972. godinu, za sva potraživanja starija od 90 dana ukupan prihod se smanjivao za 12,5% od vrijednosti tih potraživanja. Međutim, i u 1973. godini ubrzo su ovi propisi izmijenjeni u tom pravcu da su stope ispravke finansijskog rezultata prepolovljene.

Treba naglasiti da se time ne otpisuje dug dužniku, već se samo takvo staro potraživanje ne može obračunati u ukupan prihod na bazi fakturirane realizacije.

Primjenom ovog zakona smanjen je dio nenaplaćenih potraživanja koja ulaze u ukupan prihod, no unatoč tome ukupan prihod još sadrži veći dio nenaplaćenih potraživanja.

naplaćene realizacije. Naime, sada (početkom veljače 1975. god.) Savez sindikata je pokrenuo akciju za ponovni prijelaz na utvrđivanje ukupnog prihoda na temelju plaćene realizacije u sklopu niza mjera za promjenu privrednog sistema i njegovog usklađivanja i izgradnje prema postavkama novih ustavnih rješenja.

Međutim, realizacija ovog prijedloga ne može se očekivati prije 1976. godine, pa bi stoga i za 1975. godinu trebalo mijenjati zakonske propise o oporezivanju dohotka OOUR-a, kako je to već ranije predloženo.

U vezi s utvrđivanjem dohotka kao osnovice za primjenu propisanih stopa, treba još napomenuti i propise o materijalnim troškovima poslovanja.

Naime, postojećim zakonskim propisima materijalni troškovi poslovanja nadoknađuju se iz ukupnog prihoda u iznosima koji se odnose na poslovanje iz kojeg je ostvaren ukupan prihod. To zapravo znači da OOUR nije dužan pri utvrđivanju dohotka iskazati cjelokupne materijalne troškove poslovanja nastale u toku godine u proizvodnji, i poslovanju, nego ih može iskazati i manje, ali najmanje srazmjerno realizaciji. Znači, dakle, da proporcionalni dio materijalnih troškova poslovanja koji se odnosi na neprodane zalihe ne treba pri utvrđivanju dohotka iskazati kao odbitnu stavku od ukupnog prihoda.

Ali zakon daje osnovnim organizacijama udruženog rada i obrnutu mogućnost, tj. da pojedine materijalne troškove poslovanja, koji ne ovise o opsegu poslovanja, u cjelini nadoknade iz ukupnog prihoda utvrđenog za obračunski period poslovanja u kojem su ti troškovi nastali.

Iz ovoga se vidi da se načinom i visinom iskazivanja materijalnih troškova poslovanja može utjecati na visinu dohotka. A budući da dohodak služi kao osnovica za primjenu poreskih stopa (ali ne samo poreza iz dohotka, već i niza doprinosa za samoupravne interesne zajednice), to proizlazi da se načinom iskazivanja materijalnih troškova poslovanja može utjecati i na visinu poreznih obaveza OOUR-a. To ujedno znači da će one osnovne organizacije udruženog rada koje bolje financijski posluju i koje će moći iskazati materijalne troškove poslovanja ne samo srazmjerno realizaciji, već i pojedine materijalne troškove poslovanja koji ne ovise o opsegu poslovanja u cjelosti, obračunski iskazati nešto manji dohodak pa analogno i obaveze prema društvenoj zajednici.

Takvo rješenje je u stvari dobro, jer će stimulirati OOUR-e da završnim računima iskažu troškove poslovanja u što većoj mjeri točnog obračuna što će smanjiti iskazivanje materijalnih troškova poslovanja na teret neprodanih zaliha.

U kontekstu porezne osnovice treba još napomenuti da se visina dohotka koji čini poreznu osnovicu utvrđuje završnim računom na temelju ostvarenih rezultata u poslovanju u jednoj godini.

U radnim zajednicama umjesto dohotka poreznu osnovicu čine sredstva određene radne zajednice raspoređena za osobne dohotke i zajedničku potrošnju.

Na utvrđeni dohodak OOUR-a, odnosno na navedenu osnovicu kod radnih zajednica primjenjuju se propisane stope.

U kontekstu poreznih stopa Zakon o porezu iz dohotka osnovnih organizacija udruženog rada i iz sredstava radnih zajednica propisuje u članu 7: »Stope poreza su proporcionalne, a mogu biti različite po djelatnostima. Visina stopa se propisuje posebnim zakonom.«

Odredba po kojoj su porezne stope proporcionalne znači da se stope ne mijenjaju s povećanjem porezne osnovice. Dakle, bez obzira kolika je visina dohotka primjenjuju se iste stope. One se mogu razlikovati po djelatnostima, a njihova visina propisana je posebnim zakonom, tj. Zakonom o mjerama za financiranje općih društvenih i zajedničkih potreba u 1975. godini.

Tim zakonom je određeno da porez iz dohotka osnovnih organizacija udruženog rada i iz sredstava radnih zajednica plaćaju obveznici tog poreza, i to:

- po stopi od 3,5%: financije i osiguranje (banke i štedionice, Služba društvenog knjigovodstva, osiguranje, lutrije i kladionice) te nafta;
- po stopi od 2,8%: trgovinske usluge;
- po stopi od 2,6%: crna metalurgija i vanjska trgovina;
- po stopi od 2,5%: pomorski saobraćaj i prehrambena industrija;
- po stopi od 2,4%: elektroenergija (proizvodnja i prijenos električne energije) distribucija električne energije i zračni saobraćaj;
- po stopi od 2,3%: novinske i izdavačke organizacije;
- po stopi od 2,0%: projektiranje, kemijska industrija, građevni materijal, industrija duhana i PTT saobraćaj;
- po stopi od 1,9%: industrija papira i šumarstvo;
- po stopi od 1,8%: stambena djelatnost, filmska industrija, rudarska istraživanja, ostala nespomenuta industrija, vodoprivreda, trgovina na malo, trgovina na veliko te poslovna udruženja;
- po stopi od 1,7%: industrija gume, pretovarne i ostale usluge, komunalna djelatnost, ostali korisnici društvenih sredstava, nemetali, tvornice kožne obuće i galanterije, grafička industrija osim novinskih i izdavačkih organizacija te gradski saobraćaj;
- po stopi od 1,6%: montaža, brodogradnja, tekstilna industrija, poljoprivreda, građenje i ostali građevinski radovi te cestovni saobraćaj;
- po stopi od 1,5%: drvna industrija, riječni i jezerski saobraćaj, ugostiteljstvo te ribarstvo;
- po stopi od 1,4%: proizvodno zanatstvo, ugljen i koks, elektroindustrija, turističko posredovanje i društvene službe;
- po stopi od 1,3%: metalna industrija te industrija kože i obuće;
- po stopi od 1,2%: obojena metalurgija, željeznički saobraćaj i uslužno zanatstvo.

Uplaćeni porez po navedenim stopama prihod je budžeta SR Hrvatske, a namijenjen je financiranju općih društvenih potreba.

Sve osnovne organizacije udruženog rada i radne zajednice plaćaju u toku godine svakog mjeseca akontacije ovog poreza, a konačni obračun utvrđuje se završnim računom.

Za plaćanje ovog poreza predviđene su i neke olakšice. Tako npr. organizacijama udruženog rada iz djelatnosti ugostiteljstva i turističkog posredovanja ustupa se 40% obračunatog poreza iz dohotka, pod uvjetom da ta sredstva udruže u Zajednicu za razvitak turizma u SR Hrvatskoj.

Nadalje, OOUR koji ne može iz svog dohotka isplatiti minimalne osobne dohotke, oslobađa se plaćanja ovog poreza.

Također je predviđena olakšica i za OOUR-e koji na osnovi samoupravnog sporazuma između OOUR-a unutar jedne radne organizacije treba bespovratno da kriju gubitke drugih OOUR-a te radne organizacije. Takvim osnovnim organizacijama udruženog rada porezna osnovica se umanjuje za iznos korišten za pokrivanje gubitaka.

Iz navedenih stopa poreza iz dohotka OOUR-a i iz sredstava radnih zajednica vidi se da su one utvrđene po privrednim granama, a ponegdje i grupama (strukama), a samo kod poljoprivrede i šumarstva po privrednim djelatnostima. To je u biti ispravno i u skladu s intencijama novih ustavnih rješenja o plaćanju poreza u skladu s ekonomskom snagom radne organizacije, ali nije u skladu sa Zakonom o porezu iz dohotka OOUR-a i iz sredstava radnih zajednica, koji u čl. 7 određuje da stope mogu biti različite po djelatnostima. Dakle, Zakon o porezu iz dohotka OOUR-a i iz sredstava radnih zajednica nije predvidio mogućnost propisivanja različitih stopa po manjim dijelovima privrede od djelatnosti, a Zakonom o mjerama za financiranje općih društvenih i zajedničkih potreba u 1975. godini, te u Uputstvu o primjeni Zakona o porezu iz dohotka OOUR-a i iz sredstava radnih zajednica, kojima su propisane konkretne stope, te stope nisu propisane po djelatnostima, već po njihovim manjim dijelovima — granama i grupama (strukama).

U ovom slučaju vjerojatno je riječ o terminološkoj nepreciznosti u Zakonu o porezu iz dohotka OOUR-a i iz sredstava radnih zajednica, jer je očito da su se tim zakonom htjela postići upravo takva rješenja kakva su određena Zakonom o mjerama za financiranje općih društvenih i zajedničkih potreba u 1975. godini, čime se teret financiranja općih potreba oporezivanjem dohotka ravnomjernije raspoređuje po pojedinim dijelovima narodne privrede shodno njihovoj ekonomskoj moći.

Međutim, treba napomenuti da navedene stope poreza iz dohotka OOUR-a i iz sredstava radnih zajednica nisu jedine obaveze iz dohotka tih radnih organizacija.

Zakonom o mjerama za financiranje općih društvenih i zajedničkih potreba u 1975. godini, određene su u cilju alimentiranja sredstava za podmirenje zajedničkih potreba putem samoupravnih interesnih zajednica i stope doprinosa iz dohotka OOUR-a i iz sredstava radnih zajednica.

Te stope doprinosa iz dohotka uplaćuju se u korist samoupravnih interesnih zajednica:

- usmjerenog odgoja i obrazovanja po stopi od 2%
- znanstvenog rada po stopi od 0,25%

— vodoprivrede po stopi od	0,40%
— zapošljavanja po stopi od	0,30%
— mirovinskog i invalidskog osiguranja po stopi od	2%

Ove stope primjenjivati će se dok se ne zakluče odgovarajući samoupravni sporazumi o sredstvima, njihovom udruživanju i visini doprinosa za zadovoljavanje potreba u navedenim samoupravnim interesnim zajednicama.

S prikazanim stopama doprinosa i poreza iz dohotka OOUR-a i iz sredstava radnih zajednica nisu iscrpljena sva davanja društvenoj zajednici i samoupravnim interesnim zajednicama za podmirenje općedruštvenih i zajedničkih potreba u 1975. godini.

Iz bruto osobnih dohodaka radnika zaposlenih u društvenom sektoru plaća se na temelju republičkih i općinskih propisa još i slijedeće (na primjer u Zagrebu):

1. Porez iz osobnog dohotka radnika po stopi od	1,66%
Ovaj porez je prihod općine prema mjestu prebivališta radnika.	
2. Osnovni doprinos za mirovinsko i invalidsko osiguranje radnika po stopi od	11,70%
Ovo je jedinstvena stopa za područje cijele SRH, a određena je spomenutim Zakonom o mjerama za financiranje općih društvenih i zajedničkih potreba u 1975. godini.	
3. Doprinos za zdravstveno osiguranje po stopi od (Po područjima zajednica općina).	8,426%
4. Doprinos za osnovno obrazovanje po stopi od	4,50%
U ovoj zbirnoj stopi sadržan je općinski doprinos za osnovno obrazovanje iz osobnog dohotka iz radnog odnosa po stopi od 2,98%, općinski doprinos za izgradnju novih objekata u osnovnom školstvu po stopi od 0,42% te općinski doprinos za financiranje investicija za neposrednu dječju zaštitu po stopi od 1,10%.	
5. Doprinos za dječju zaštitu po stopi od	0,60%
6. Doprinos za dječje dodatke po stopi od	1,20%

Iz bruto osobnih dohodaka radnika plaćat će se još doprinos za samoupravne interesne zajednice kulture, socijalne zaštite te društvene brige o djeci predškolskog uzrasta, za što će stope doprinosa propisati općinske skupštine.

Osim navedenih davanja iz bruto osobnih dohodaka radnika, radne organizacije izdvajaju sredstva za još dva doprinosa — doprinos za stambenu izgradnju i doprinos za obnovu Bosanske krajine (za otklanjanje posljedica potresa u Banja Luci i ostaloj Bosanskoj krajini).

Stope ovih doprinosa iznose: za stambenu izgradnju 5%, a za Bosansku krajinu 0,719%. Primjenjuju se na bruto osobne dohotke, pa se zato i ovi doprinosi nazivaju doprinosima na bruto osobne dohotke.

Od ukupno izdvojenih sredstava za stambenu izgradnju pripada:

- 47,5% fondu za izgradnju stanova solidarnosti⁵
- 5,0% za subvencioniranje stanarina,
- 8,0% za izgradnju stanova za učesnike NOB-e, te
- 39,5% ostaje radnoj organizaciji za vlastiti fond zajedničke potrošnje za rješavanje stambenih problema svojih radnika

Iz ovog prikaza poreza i doprinosa iz dohotka OOUR-a i iz sredstava radnih zajednica, te iz bruto osobnih dohodaka radnika, vidi se da su ukupni porezi i doprinosi OOUR-a i radnih zajednica za podmirenje općih i zajedničkih potreba veliki.

Ukupne stope ovih poreza i doprinosa iznose:

— kod poreza iz dohotka	1,2—3,5%
— kod doprinosa iz dohotka	4,95%
— kod doprinosa iz osobnih dohodaka radnika	28,086%
- (pri čemu nisu uključeni doprinosi za kulturu i socijalnu zaštitu).

Stope doprinosa iz bruto osobnih dohodaka radnika smanjene su prema prethodnoj 1974. godini, tj. sa 40,473% na 28,086% (odnosno sa doprinosom za stambenu izgradnju i Bosansku krajinu iznose 34,305%).

Kako je, međutim, uvedeno oporezivanje dohotka OOUR-a i sredstava radnih zajednica, a budući da je dohodak znatno veća osnovica od bruto osobnih dohodaka, to će ukupna davanja društvenoj zajednici i samoupravnim interesnim zajednicama u 1975. godini porasti, što nije u skladu s društvenim planovima i brojnim rezolucijama o našoj ekonomskoj politici, u kojima se govori o potrebi rasterećenja privrede.

Međutim, po pojedinim privrednim granama i grupacijama, zbog različitih stopa poreza iz dohotka OOUR-a opterećenje će biti ravnomjernije kako je to već u uvodu ovog rada navedeno.

Na kraju treba reći da je ovakav način određivanja stopa doprinosa od strane društveno-političkih zajednica privremen, a sve navedene stope doprinosa odnose se samo na 1975. godinu, tokom koje se vrši osnivanje samoupravnih interesnih zajednica.

Kada samoupravne interesne zajednice budu osnovane, na temelju samoupravnih sporazuma po principima slobodne razmjene rada te uzajamnosti i solidarnosti, radnici će u svojim OOUR-ima odlučivati koliko će i zašto će davati doprinose iz svog dohotka i osobnih dohodaka za podmirenje zajedničkih potreba.

Time će se ostvariti ustavno načelo da radnici raspolažu ostvarenim dohotkom, osim manjim dijelom namijenjenim zadovoljenju općih društvenih potreba, koja sredstva će društveno-političke zajednice i ubuduće propisivati sistemom poreza.

⁵ U Zagrebu je 1972. godine osnovan za područje grada Zagreba fond solidarnosti za izgradnju stanova za radnike s najnižim osobnim dohodcima. Sredstva u taj fond izdvajaju sve radne organizacije na temelju Samoupravnog sporazuma o izdvajanju i usmjerenju sredstava za stambenu izgradnju. U Zagrebu će se tim sredstvima izgraditi ukupno 11.000 stanova.